Imgħax eċċessiv – ultra duplum;
Intempestivita' għat-talba ta' ħlas – benefiċċju tat-terminu
Azzjoni għall-ħlas ta' dejn

QORTI ĊIVILI PRIM'AWLA

ONOR. IMĦALLEF TONI ABELA LL.D.

Seduta ta' nhar it-Tnejn, 20 ta' Jannar, 2020

Numru 30

Rikors Numru 462/10TA

Lombard Bank Malta p.l.c.

vs

Gozo Caterers Limited bħala debitur prinċipali u Amalia Cefai bħala garanti solidali u b'degriet tal-4 ta' Ottubru 2012 l-atti tal-kawża għaddew mill-persuna tal-intimata Amelia Cefai f'dik tal-intimat Dr. Emanuel George Cefai

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ġuramentat, preżentat mis-Soċjeta' Lombard Bank Malta plc u maħluf fis-6 ta' Mejju 2010 minn Philip Saliba, li permezz tiegħu ppremettiet u talbet is-segwenti:

> "Illi l-Bank rikorrenti permezz ta' kuntratt fl-atti tan-Nutar Eugene Montanaro li jġib id-data tal-għaxra (10) ta' Jannar, tas-sena elf disa' mija

ħamsa u disgħin (1995) li kopja legali tiegħu hija hawn annessa u mmarkata Dok "A" ikkonċeda lis-soċjeta intimata Gozo Caterers Limited faċilita ta' self u in forza ta' din il-faċilita l-imsemmija soċjeta intimata ssellfet flus mingħand il-Bank rikorrenti u għandha debitu bilanċjali favur l-istess Bank rikorrenti ta' erbatax-il elf, tmien mija sitta u tletin punt tmienja erbgħa Ewro (€14,836.84) skond "statement" hawn anness u mmarkat Dok "B" bl-interessi kkalkolati sat-tnax (12) ta' April tas-sena elfejn u għaxra (2010), oltre l-imgħaxijiet ulterjuri mit-tlettax (13) ta' April tas-sena elfejn u għaxra (2010) sad-data tal-pagament effettiv, u ggarantiet il-ħlas lura ta' l-imsemmi debitu permezz ta' ipoteka ġenerali fuq ħwejjiġha kollha preżenti u futuri, kif ukoll ipoteka speċjali u privileġġ speċjali fuq il-proprjeta f'Għawdex skond kif aħjar deskritt fl-imsemmi kuntratt;

Illi permezz ta' skrittura privata li ġġib id-data tal-għaxra (10) ta' Jannar elf disa mija ħamsa u disgħin (1995) li kopja awtentikata hija hawn annessa u mmarkata Dok "C" l-intimata Amalia Cefai kienet iggarantiet (flimkien ma żewġha, illum mejjet) il-ħlas lura ta' dan id-debitu sa l-ammont ta' tletin elf lira Maltin (Lm30,000) illum ekwivalenti għal disgħa u sittin elf tmien mija wieħed u tmenin punt tnejn zero Ewro (€69,881.20);

Illi l-intimati naqsu milli jagħmlu l-pagamenti akkont skond kif pattwit;

Illi għalkemm interpellati sabiex iħallsu dan id-debitu anke uffiċjalment, l-intimati baqgħu inadempjenti;

Għaldaqstant, il-Bank rikorrenti jitlob umilment lil din l-Onorabbli Qorti togħġobha, għar-raġunijiet hawn fuq premessi:-

1) tikkundanna lill-intimati in solidum iħallsu lil Bank rikorrenti s-somma ta' erbatax-il elf, tmien mija sitta u tletin punt tmienja erbgħa Ewro (€14,836.84) skond "statement" hawn anness u mmarkat Dok "B" bl-interessi kkalkolati sat-tnax (12) ta' April tas-sena elfejn u għaxra (2010), olte l-imgħaxijiet ulterjuri mit-tlettax (13) ta' April tas-sena elfejn u għaxra (2020) sad-data tal-pagament effettiv;

Bl-ispejjeż kollha inkluż il-VAT fuq id-drittijiet professjonali kif ukoll dawk ta' l-ittra uffiċjali (166A) li ġġib id-data tal-1 ta' Frar 2010 u bl-imgħaxijiet legali mit-13 ta' April 2010 sad-data tal-pagament effettiv kontra s-soċjeta intimata li d-diretturi tagħha huma minn issa inġunti għas-subizzjoni tagħhom u kontra l-intimata garanti solidali li hija minn issa nġunta għas-subizzjoni tagħha."

Rat ir-risposta ġuramentata tal-intimati preżentata u maħlufa fit-28 ta' Ġunju 2010 minn Amalia Cefai li permezz tiegħu wieġbu u eċċipew is-segwenti:-

"1. Illi l-azzjoni odjerna hi irrita u nulla in kwantu hija intempestiva.

2. Illi bla preġudizzju għal fuq imsemmi Amalia Cefai topponi ruħha għall-fatt illi l-kawża saret fil-konfront tagħha wkoll, u dan b'mod inneċessarju u insolitu u għalhekk irregolari u diskriminatorju, u għaldaqstant titlob il-liberazzjoni pjena mill-osservanza tal-ġudizzju.

3. Illi s-somma pretiża mill-Bank hi esaġerata u mhix realment dovuta u għalhekk id-debitu pretiż la hu ċert, la hu likwidu, u lanqas dovut kif pretiż mill-attriċi; u għaldaqstant ukoll element vitali għall-korrettezza u validita` tal-azzjoni tal-attriċi hi mankanti, u kwindi ukoll l-azzjoni intentata mis-soċjeta` attriċi hi għalhekk ukoll nulla, irrita u bla effett.

4. Illi m'hemmx qbil fuq l-ammont dovut stante li tul dawn l-aħħar snin saru pagamenti lill-Bank b'mod kontinwu u diversi drabi b'mod massiv.

5. Illi meta titqies il-prassi bankarja, u ċ-ċirkostanzi tal-każ, l-azzjoni tal-Bank hi diskriminatorja fil-konfront ta' l-esponenti, u għalhekk irrita u nulla.

6. Ill bla ebda preġudizzju għall-eċċezzjonijiet l-oħra, l-imgħaxijiet u/jew ħlasijiet oħrajn mitlubin mill-Bank huma esaġerati u mhux ġustifikati.

7. Illi fi kwalsiasi każ – u bla preġudizzju għal fuq imsemmi – l-azzjoni tal-Bank hi sproporzjonata u mhux neċessarja – kunsiderati l-garanziji li għandu Bank.

8. Illi l-azzjoni kif intentata mill-Bank hi anormali, vessatorja u mhux ġuridikament sostenibbli fiċ-ċirkostanzi tal-każ u tista tfixkel lill-kumpannija milli tal-inqas 'in parte' tittutela l-posizzjoni tagħha.

Salvi eċċezzjonijiet u raġunijiet oħra fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjeż u bis-subizzjoni tar-rappreżentanti tal-Bank attur."

Rat id-degriet tal-4 ta' Ottubru, 2012 li bih ġie ordnat it-trasfużjoni tal-ġudizzju wara l-mewt tal-Konvenuta Amalia Ċefai fil-mori tal-kawża;

Rat l-avviż tat-22 ta' Frar, 2019 dwar l-assenjazzjoni ta' dmirijiet lill-Imħallfin ai termini tal-artikolu 11(3) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta, li bis-saħħa tiegħu l-kawża odjerna ġiet assenjata lil dina l-Qorti kif presjeduta meta kienet diġa mħollija għas-Sentenza;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti;

Rat il-verbal tal-udjenza tat-3 ta' Ottubru 2019, fejn il-kawża tħalliet għallum għas-Sentenza

Punti ta' fatti

1. Il-fatti li jirriżultaw mill-atti tal-kawża juru li bis-saħħa ta' kuntratt datat 10 ta' Jannar 1995 fl-atti tan-Nutar Eugene Montanaro (a' fol 4), is-Soċjetá Konvenuta Gozo Caterers Limited ingħatat mill-bank Attur is-somma ta' tletin elf Maltin (LM30,000) ekwivalenti għal disgħa u sittin Elf u tmien mija wieħed u tmenin Ewro (€69,881.20) bħala self "*to be used as ....in connection with the development and/or finishing of apartments in Gozo*" (ara kuntratt a' fol 6).

2. Għal dan il-għan, is-Soċjetá konvenuta kkostitwiet favur il-Bank Attur ipoteka ġenerali fuq il-propjetá tagħha preżenti u futura kif ukoll privileġġ speċjali u ipoteka speċjali fuq numru ta' proprjetajiet elenkati minn a' fol 6 sa 10 tal-kuntratt in kwistjoni.

3. Permezz ta' skrittura privata datata 10 ta' Jannar 1995 (a' fol 19) il-konjugi Joseph u Amalia Cefai daħlu garanti solidali mas-Soċjetá konvenuta għall-ammont kollu dovut. Dan l-ammont ma kellux jeċċedi s-somma mislufa ta' LM30,000 ossia €69,881.20.

4. Jirriżulta skont rendikont maħruġ mill-bank li l-bilanċ minn dan is-self mingħajr interessi huwa ta' €14,785.09. Bl-interessi l-bilanċ dovut jammonta għal €14,836.84 (a' fol 18).

5. Jirriżulta mill-affidavit tal-impjegati tal-Bank attur (ara xhieda ta' Christine Pirotta a' fol 37 u Philip Saliba a' fol 39) li s-Soċjetá konvenuta Gozo Caterers Limited ma żammitx mal-obbligazzjonijiet li ntrabtet bihom fis-*sanction letter* maħruġa mill-bank stess u dan minħabba morożitá fil-pagamenti.

6. L-ewwel *sanction letter* inħarġet fl-14 ta' Diċembru 1994 (a' fol 199). Fiha hemm indikat li s-self kellu jiġi mħallas fi żmien għaxar snin u li l-interessi kellhom jiġu kalkolati bir-rata ta' 3.5%. Jirriżulta ukoll li din is-*sanction letter* ġiet sostitwita b'oħrajn li m'humiex fl-atti wara numru ta' talbiet għal *'rescheduling* mis-Soċjetá Konvenuta minħabba n-nuqqas da parti tagħha li żżomm ma' dan il-ftehim (ara affidavit Christine Pirotta a' fol 37 u 38).

7. Mill-korrispondenza li saret mill-Bank Attur mas-Soċjetá Konvenuta tat-8 ta' April 2008 jirrisulta, li l-aħħar *sanction letter* nħarġet fit-2 ta' Lulju 2007 (a' fol 166). Fiha ġie indikat li r-rifużjoni sħiħa tal-ammont misluf kellha tkun dovuta sat-30 ta' April 2008. Mill-affidavit ta' Christine Pirotta, jirriżulta li din l-iskadenza kienet l-aħħar fost ħames estensjonijiet li l-Bank kien aċċetta li jagħmel (a' fol 38). Għal xi perjodu l-Bank Attur ma kienx

dispost li jestendi d-data tal-iskadenza għal wara t-30 ta' April 2008 minkejja talba oħra li saret għaldaqshekk mis-Soċjetá konvenuta (ara korrispondenza a' fol 167 u 169). Dan ir-rifjut minn naha tal-Bank Attur kien dovut għall-fatt li s-Soċjetá Konvenuta naqset milli tissottometti l-*audited accounts* tagħha kif ukoll il-*pledge* msemmija fit-taqsima 7(i) tal-imsemmija *sanction letter* datata 2 ta' Lulju 2007 (ara a' fol 176, 178, 181 u 183). Il-Bank Attur talab lis-Soċjetá konvenuta diversi drabi u baqa' jinsisti fit-talba tiegħu biex tagħmel dan (ara korrispondenza a' fol 168, 170-175, 177, 180).

8. Fis-16 ta' Settembru 2009 il-Bank Attur ppročeda b'ittra legali kontra l-konvenuti għar-rifużjoni tal-ammont dovut (a' fol 42). Jirriżulta li sussegwentement saru xi taħdidiet bejn il-partijiet (ara xhieda Christine Pirotta a' fol 192). B'konsegwenza tagħhom, il Bank iddeċieda li jestendi l-iskadenza sat-30 ta' Diċembru 2010 (ara ittra datata 17 ta' Novembru 2009 a' fol 189). Din l-estensjoni kienet suġġetta għal numru ta' kundizzjonijiet, fosthom li s-Soċjetá Konvenuta tersaq għal att ta' kostituzzjoni ta' debitu. Skont ir-rappreżentant legali tal-Bank Attur, is-Soċjetá konvenuta ma ridietx tersaq għal dan l-att (ara xhieda Dr. Rachel Bonello a' fol 194). Din il-verżjoni hija kontestata mir-rappreżentant legali tal-Konvenuti (ara xhieda Dr. Leslie Cuschieri a' fol 195). Jibqa' il-fatt, li l-Bank iddeċieda li jkompli jinterpella lill-konvenuti għall-ħlas tas-somma preċitata u dan sar permezz ta' ittra uffiċjali datata 4 ta' Frar 2010 (ara fol

43). Il-Konvenuti opponew għal din it-talba b'ittra uffiċjali responsiva (a' fol 46).

Punti ta' Liġi

9. Din hija azzjoni għall-ħlas ta' bilanċ ta' kreditu dovut bis-saħħa tal-kuntratt fuq imsemmi datat 10 ta' Jannar 1995. Permezz ta' dawn il-proċeduri il-Bank Attur qiegħed jitlob il-ħlas tal-bilanċ kollu tas-self mogħti lis-Soċjetá debitriċi Gozo Caterers Limited, inkluż l-imgħaxijiet. Din it-talba qeghdha ssir lill-Konvenuti kollha.

Konsiderazzjonijiet

10. Il-Konvenuti laqgħu għal din l-azzjoni billi preliminarjament issollevaw eċċezzjoni tal-intempestivitá (eċċezzjoni numru 1) u tal-liberazzjoni ta' Amalia Cefai mill-osservanza tal-ġudizzju (eċċezzjoni numru 2).

11. Fil-mertu l-Konvenuti jeċċepixxu n-nullita' tal-azzjoni odjerna għaliex is-somma, l-interessi u/jew ħlasijiet oħrajn pretiżi fir-rikors ġuramentat huma eċċessivi, eżaġerati, u mhux ġustifikati (ara eċċezzjoni 3, 4 u 6). Permezz tal-eċċezzjoni numru 5, 7 u 8, il-Konvenuti insistew ukoll li, għar-raġunijiet hemm indikati, dawn il-proċeduri huma wkoll nulli u mhux ġuridikament sostenibbli għaliex huma sproporzjonati, mhux neċessarji u diskriminatorji.

12. Fin-nota ta' osservazzjonijiet tagħhom (a' fol 222), il-Konvenuti jsostnu l-eċċezzjoni tal-intempestivitá billi jinvokaw il-Kostituzzjoni ta' Malta u l-ispirtu tal-Konvenzjoni Ewropeja tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem li kulħadd għandu jiġi trattat l-istess. Minn dan il-Konvenuti jiġbdu prinċipju li huma jsostnu li huwa bbażat fuq is-sens komun, il-morali u l-konswetudni, li mhux biss kulħadd għandu jiġi trattat l-istess iżda għandu jintwera li kulħadd ikun qed jiġi trattat l-istess. Il-Konvenuti jsostnu li l-Bank kellu juri dan billi jieħu deċiżjonijiet abbażi ta' kriterji oġġettivi u speċifiċi li jiġu komunikati lill-klijenti qabel ma jistitwixxi "b'mod kappriċċuż", din l-azzjoni ġudizzjarja. Il-Konvenuti ssottomettew li l-inkonsistenza tal-Bank Attur fid-deċiżjoni tiegħu li jistitwixxi azzjoni ġudizzjarja jista' jwassal għal aġir diskriminatorju fil-konfront tal-Konvenuti. Dan b'mod partikolari meta r-raġuni wara tali deċiżjoni ma jiġux komunikati lilhom bħala l-klijenti tal-Bank Attur. L-istess sottomissjonijiet jissostanzjaw ukoll l-eċċezzjonijiet numri 5,7 u 8.

13. Dawn is-sottomissjonijiet marbuta ma aġir diskriminatorju tal-bank ġew diġa mistħarrġa fis-**Sentenza Bank of Valletta p.l.c. vs Cefai Estates Limiteddatata 15 ta' Marzu 2018**. Il-Konvenuta Amalia Cefai kienet f'din il-kawża konvenuta wkoll flimkien ma żewġha bħala garanti tas-Soċjetá Cefai Estates Limited. F'din is-sentenza li għadha sub judice, l-Qorti Ċivili Prim' Awla per Imħallef Joseph R. Micallef espremiet dan li ġej:

*"Illi **t-tieni eċċezzjoni preliminari** tal-imħarrkin hija marbuta ma' ilment dwar imġieba mhux korretta mill-Bank fil-konfront tagħhom. L-imħarrkin jixlu lill-Bank b'aġir diskriminatorju fil-konfront tagħhom u bi ħsara għalihom. Huma jallegaw li l-Bank mexa ħażin magħhom u ma żammx mal-prattika bankarja xierqa. Kif jispjega l-abbli avukat tal-imħarrkin, ix-xilja ta' aġir diskriminatorji tinqasam fuq żewġ binarji: l-ewwel, f'dak li jirrigwarda l-intempestivita` meta l-Bank fetaħ din il-kawża ħesrem u waqt li kienu għaddejjin diskussjonijiet bejn il-partijiet, filwaqt li f'każijiet oħrajn il-Bank attur mexa b'mod differenti. It-tieni hija marbuta mal-kwestjoni tal-garanziji illi l-Bank kellu favur tiegħu. Il-Bank attur huwa mixli illi talab garanziji ogħla mill-valur li ġie misluf, meta ma' ħaddieħor ma mexiex b'dan il-mod;*

Illi għal din l-eċċezzjoni, il-Bank attur jgħid illi ebda każ ma huwa bħall-ieħor, iżda jiċħad illi hu mexa b'mod differenti mal-imħarrkin. Jgħid ukoll illi l-imħarrkin ma ressqu ebda prova biex isaħħu x-xilja tagħhom, kif ukoll illi din il-kawża mhix ta' natura kostituzzjonali u għaldaqstant ma teżisti ebda bażi ġuridika;

Illi l-Qorti se tibda biex tistħarreġ l-aħħar punt imressaq mill-Bank attur. Il-fatt illi din il-Qorti mhix adita fil-kwalita' kostituzzjonali u li għaldaqstant l-ilment imressaq mhux wieħed ta' lment ta' ksur ta' jedd fundamentali, ma jfissirx illi m'għandhiex tistħarreġ xiljiet marbuta ma' mġiba diskriminatorja li tolqot il-mertu, u li taqa' fil-kompetenza ta' dik il-Qorti jew Tribunal (Ara

f'dan il-kuntest Kost. ***31.5.2000*** *fil-kawża fl-ismijiet* ***Teddy Rapa vs Chairman, Awtorita` ta' l-Ippjanar et****). Għaldaqstant din l-aħħar difiża mressqa mill-Bank attur ma tistax tintlaqa' biex waħedha tirribatti x-xilja tal-imħarrkin;*

Illi biex ikun hemm lok għal diskriminazzjoni, jrid jintwera (minn min iressaq l-ilment) li żewġ persuni jew aktar f'qagħda simili ngħataw trattament differenti li, fil-każ ta' wieħed jew aktar minnhom, kienu agħar minn dak li ngħata lill-oħrajn. Min jallega d-diskriminazzjoni jrid juri wkoll li t-trattament differenti kien bla ġustifikazzjoni raġjonevoli u oġġettiva u fejn ma hemm xproporzjonalita` raġjonevoli bejn il-mezzi u l-għan intenzjonat (Kost. ***31.5.1999*** *fil-kawża fl-ismijiet* ***Dr Victor Sultana vs Segretarju Permanenti fl-Uffiċju tal-Prim Ministru****). Minbarra dan, biex isseħħ tassew id-diskriminazzjoni, ġeneralment jeħtieġ jintwera li t-"trattament agħar" ikun minnu nnifsu wieħed abbużiv jew bi ksur ta' xi jedd tal-persuna li tkun hekk imċaħħda. Fuq kollox, wieħed irid jagħraf bejn trattament li jiddiskrimina kontra persuna minn trattament li ma jagħtix privileġġ pretiż (Ara, per eżempju,* ***P.A. GCD 26.3.2012 fil-kawża fl-ismijiet Maureen Scicluna vs Awtorita` dwar it-Trasport ta' Malta et*** *(mhix appellata);*

Illi mill-eżami tal-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża, ma nġabux fl-atti provi li juru li l-imħarrkin ingħataw mill-Bank attur trattament differenti jew agħar minn dak li jingħataw klijenti oħrajn. Fil-fatt "it-terzi" li hu tant meħtieġ li

tinġieb prova fuqu l-anqas biss ġew identifikati mill-imħarrkin u x-xilja tagħhom baqgħet ankrata mal-ipotetiku. Kuntrarjament għal dak li ġie pretiż mill-imħarrkin, din il-prova mhux il-Bank attur kellu jressaqha billi jiżvela "statistiċi ta' debituri li għandhom pendenti ċerti ammonti miegħu u liema debituri ma ġewx attakkati mill-Bank b'azzjoni ġudizzjarja" (Nota ta' Sottomissjonijiet tal-imħarrkin f'paġ. 388 tal-proċess), iżda l-imħarrkin li ressqu x-xilja jew ilment. Fin-nuqqas ta' din il-prova, il-Qorti m'ghandha xejn ma xiex tqabbel biex tasal għall-fehma li l-Bank Attur ddiskrimina kontra tagħhom kemm fir-rigward tal-allegata intempestivita` min-naħa tal-Bank, kif ukoll f'dak li għandu x'jaqsam ma allegat talba eċċessiva ta' għoti ta' garanziji. Barra minnhekk, dak li qed jippretendu l-imħarrkin fil-fehma tal-Qorti ma jistax jitqies li jammonta għal jedd assolut li kellu jintlaqa' mill-Bank attur. Dan l-element nieqes, wieħed ma jistax jitkellem dwar diskriminazzjoni. Fl-aħħar nett, il-Qorti tħoss li jixraq tosserva li l-kundizzjonijiet li taħthom il-Bank mexxa 'l quddiem l-azzjoni tiegħu flimkien mal-garanzijii potekarji li l-imħarrkin taw meta ntalbu biex setgħet tinħareġ il-faċilita` bankarja, kienu kollha kundizzjonijiet li l-istess imħarrkin debituri u garanti solidali kienu qablu u aċċettaw huma stess;

Illi, għalhekk, safejn l-eċċezzjoni tal-imħarrkin tattribwixxi mġiba mhux xierqa jew diskriminatorja lill Bank, din ma tirriżultax u mhijiex sejra tintlaqa';".

14. Din il-Qorti tħoss li fil-Kawża li għandha quddiemha għandha tapplika l-istess prinċipji esposti Sentenza suċitata u għalhekk tikkonkludi bl-istess mod, li din id-diskriminazzjoni li minnha jilmentaw il-Konvenuti ma tirriżultax. Dan għaliex din il-Qorti ma għandhiex quddiemha ebda prova fejn turi li l-Konvenuti rċevew trattament differenti minn klijenti oħrajn tal-bank. Barra minnhekk, il-Konvenuti bħal donnhom jeżiġu mill-Bank l-approvazzjoni tagħhom sabiex jistitwixxi l-azzjoni odjerna. Din il-pretensjoni ma ssib ebda refuġju la legalment u wisq iżjed fil-kundizzjonijiet tal-kuntratt ta' self li huma għoġobhom jintrabtu bihom u l-Bank mexxa 'l quddiem din l-azzjoni abbażi ta' dawn il-kundizzjonijiet. Il-Qorti sejra għaldaqstant tiċħad l-eċċezzjonijiet numri 5, 7 u 8 u l-eċċezzjoni preliminari tal-intempestivitá safejn din tattribwixxi mġieba mhux xierqa jew diskriminatorja lill-Bank. Di piu', pretensjonjiet ta' din ix-xorta għandhom jiġu kkunsidrati mill-Qrati b'ċertu ċirkospizzjoni u fil-konfini ċari ta' dak li tippermetti l-liġi biex jitqiesu bħala fondati, altrimenti il-prinċipji sagrosanti ta' *pacta sunt servanda* u li kif jiddisponi l-artikolu 992 tal-Kodiċi Ċivili, il-kuntratt bejn il-partijiet huwa liġi fih innifsu, jiġu ridotti fix-xejn.

15. Fuq din l-eċċezzjoni tal-intempestivitá, l-Qorti fil-kawża **Cefai Estates Limited** fuq ċitata, żiedet tesprimi wkoll dan li ġej:

"Illi xieraq jingħad li f'eċċezzjoni bħal din, li hija ta' għamla dilatorja, il-piżtal-provajaqa' fuq l-imħarrkin li jikkonvinċu lill-Qorti li l-azzjoni ma saritx

f'waqtha u dan fuq il-massima li reus in excipiendo fit actor. Huma meħtieġa l-istess provi fi grad tali li s-soltu jaqa' fuq Attur dwar il-pretensjonijiet tiegħu (Ara P.A. ***18.2.1965*** *fil-kawża fl-ismijiet* ***Ricci vs Latzen****(Kollez. Vol:* ***XLIX.ii.745****). Minbarra dan, minħabba li l-effett ta' eżitu favorevoli għall-eċċezzjoni ta' intempestivita` huwa dak li jeħles lill-parti mħarrka milli tibqa' iżjed fil-kawża, bil-jedd tal-parti attriċi li terġa' tibda proċedura meta jgħaddi t-terminu li kien ingħata, l-eċċezzjoni trid tintlaqa' meta tassew tkunpruvata u dan fuq il-massima li azzjoni tiġi salvata jekk dan huwa possibbli;*

Illi fiċ-cirkostanzi ta' dan il-każ, l-eċċezzjoni tal-intempestivita` trid titqies id f'id mal-konsegwenza li din l-azzjoni ġġib magħha, jiġifieri it-telf mill-imħarrkin tal-benefiċċju taż-żmien;

Illi fir-rigward ta' dan ta' l-aħħar, il-prinċipju huwa li l-eżekuzzjoni ta' obbligazzjoni sseħħ hekk kif il-partit intrabat biha. L-għoti ta' żmien lid-debitur tal-obbligazzjoni huwa għalhekk, eċċezzjoni għar-regola. Il-liġi ssemmi li jista' jsir qbil li l-obbligazzjoni titwettaq billi jingħata żmien (39 Art. 1070(1) tal-Kap. 16). Iż-żmien mogħti ma jissospendix l-obbligazzjoni, imma jdewwem biss l-eżekuzzjoni tagħha (Art. 1071 tal-Kap. 16), u sakemm ikun għaddej dak iż-żmien il-ħaġa li jmissha tingħata ma tistax tintalab qabel jagħlaq dak iż-żmien (Art. 1072 tal-Kap. 16), li huwa benefiċċju meqjus mogħti favur id-debitur tal-istess obbligazzjoni (Art. 1073 tal-Kap. 16). Dan il-benefiċċju jista' jingħata suġġett għal

kundizzjonijiet li, hekk kif iseħħu jew xi waħda minnhom, iż-żmien mogħti jintilef. Il-liġi taħseb ukoll għat-telfien ta' benefiċċju bħal dan meta d-debitur ma jibqax solvibbli, jew iseħħ bdil fil-kundizzjoni tiegħu b'mod tali li jqiegħed fil-periklu l-ħlas tal-kreditu (Art. 1079 tal-Kap. 16);

Illi l-fatt waħdu li debitur jonqos li jħallas f'waqthom l-iskadenzi ta' ħlas b'rati li jkunu miftehma mal-kreditur biex jaqta' d-dejn tiegħu ma jwassalx għat-telfien tal-benefiċċju taż-żmien maħsub fil-liġi, sakemm ċirkostanza bħal dik ma tkunx iddaħħlet espressament fil-ftehim meta jkun ingħata ż-żmien għall-ħlas lid-debitur (Ara per eżempju P.A. ***26.3.1957*** *fil-kawża fl-ismijiet* **Borg vs Vella Muscat** *(Kollez. Vol:* ***XLI.ii.948****). Min-naħa l-oħra, il-bdil fil-qagħda tad-debitur li jwassal għall-periklu li l-kreditu ma jitħallasx irid ikun aktar minn sempliċi frott ta' dubju, suspett jew tħassib dwar is-solvibilita` tad-debitur (P.A. PS* ***28.1.2004*** *fil-kawża fl-ismijiet* **J Grima & Sons Ltd vs Anton Agius***). Min-naħa l-oħra, il-fatt waħdu li d-debitur ikun ressaq garanti biex jagħmel tajjeb għall-obbligazzjoni tiegħu ma jfissirx li l-kreditur ma jista' qatt imexxi għall-ħlas tal-obbligazzjoni jew li jserraħ moħħu fuq l-eżistenza tal-garanti. Għall-kuntrarju, in-nuqqas tal-kreditur li jmexxi b'għaqal il-pretensjonijiet tiegħu kontra d-debitur tista' twassal għall-konsegwenza li l-garanti jinħeles mir-rabta tiegħu jekk kemm-il darba ma jkunx jista' jidħol fil-jeddijiet tal-kreditur bi ħtija ta' dan (Art. 1959 tal-Kap. 16);*

Illi bħala prova, kien jaqa' fuq il-Bank li juri li seħħew il-ġrajjiet maħsuba fil-kuntratt li jwasslu għall-jedd tiegħu li jitlob minnufih il-ħlas tal-bilanċ, u kemm il-darba dan jiġi ppruvat, il-Qorti għandha tasal għall-fehma illi tilqa' t-talba attriċi (Bl-istess mod iħarsu lejn dan il-kunċett il-Qrati Ingliżi: "When the lender has such a right to terminate under the facility agreement, the courts will not readily interfere with the exercise of that right ... Moreover, an express term calling for repayment of an overdraft or loan on demand will be upheld by the courts, unless the facility agreement, when construed as a whole, shows the term to be repugnant to its main provisions". Ellinger, Lomnicka and Harre, Ellinger's Modern Banking Law, (5th Edit);".

16. Fil-kuntratt ta' self in kwistjoni (a' fol 12) ġie dikjarat li "The Bank reserves itself the right to lay down such conditions as it considers necessary for the repayment of the loan over a period, which conditions shall be notified in writing to the borrower Company, subject to the overriding conditions that the outstanding balance of loan and interest shall be repayable on demand – a simple request in writing to be deemed good and sufficient notice for the borrower Company to implement its .....fortwith".

17. Dan ifisser li l-Bank Attur seta' jagħżel li jitlob mingħand il-Konvenuti qua Soċjetá debitriċi u garanti solidali tagħha il-ħlas minnufih tal-bilanċ dovut malli skada t-terminu miftiehem. Il-Bank Attur

madanakollu għoġbu jestendi t-terminu għal ben ħames darbiet u wara ħa ħsieb jinterpella diverżi drabi lill-Konvenuti permezz ta' ittri bonarji, ittra legali u sussegwentement ittra uffiċjali għar-rifużjoni tal-ammont (ara fatti senjalati supra). Minkejja dan il-Konvenuti baqgħu jippersistu fin-nuqqas tagħhom li jeffetwaw il-ħlas f'waqtu għal raġunijiet li jeżorbitaw mir-rabta kuntrattwali li huma daħlu fiha mal-Bank attur.

18. Għaldaqstant ma hemmx dubju għal din il-Qorti li l-azzjoni mressqa mill-Bank Attur mhix intempestiva anzi tempestiva għall-aħħar u fit-termini tal-kuntratt ta' self li ġie ffirmat mal-Konvenuti. Ir-raġunijiet mogħtija mill-imħarrkin marbuta ma' din l-eċċezzjoni mhumiex tajba biexi żommu lill-Bank Attur milli jressaq it-talba tiegħu li jitħallas il-bilanċ kollu dovut. Il-Qorti sejra għalhekk tiċħad din l-eċċezzjoni.

19. Il-Qorti sejra tgħaddi biex tqis it-tieni eċċezzjoni sollevata mill-konvenuti. B'din l-eċċezzjoni l-Qorti tifhem li l-Konvenuti donnhom iridu jivventilaw il-benefiċċju ta' l-eskussjoni skont l-artikolu 1934 tal-Kodiċi Ċivili. L-artikolu 1935 (b) tal-Kodiċi Ċivili iżda jipprekludi l-Konvenuta Amalia Cefai qua garanti solidali ta' Gozo Caterers Limited, milli tinvoka għaliha dan id-dritt. Dan l-artikolu jistipula li l-benefiċċju tal-eskussjoni ma jgħoddx meta l-garanti jkunu obbligaw ruħhom in solidum mad-debitur hekk kif għamlet il-Konvenuta f'dan il-każ. Dan ifisser li, kif jistipula espressament l-artikolu 1096 tal-Kap. 16, hu mħolli fid-diskrezzjoni assoluta tal-Bank Attur, qua kreditur ta' Gozo Caterers Limited, li

jipproċedi kontra l-garanti solidali, inkluż għalhekk il-konvenuta, personalment. Dan għaliex, fit-termini tal-artikolu 1935(b) tal-Kap. 16, il-garanti solidali huma fl-istess pożizzjoni tad-debitur u għalhekk m' għandhomx dritt iressqu l-eċċezzjoni tal-benefiċċju ta' l-eskussjoni (**ara Bank of Valletta p.l.c vs Wilclaud Company Limited et, Qorti Ċivili Prim' Awla, 3 ta' Ottubru 2003).** Dan ifisser, li ai termini tal-artikoli appena ċitati, l-Bank għandu d-dritt jiddeċiedi li jdur fuq il-Konvenuta, hi x'inhi din id-deċiżjoni. Illi għalhekk lanqas din l-eċċezzjoni ma hija mistħoqqa u mhix ser tintlaqa'.

20. Il-Qorti issa sejra tqis f'daqqa l-eċċezzjonijiet numri 3, 4 u 6 li permezz tagħhom il-Konvenuti jeċċepixxu n-nullitá tal-azzjoni għaliex is-somma, l-interessi u/jew ħlasijiet oħrajn pretiżi fir-rikors ġuramentat huma, eżaġerati u mhux ġustifikati.

21. Il-Konvenuti jsostnu dawn l-eċċezzjonijiet billi jattakkaw b'mod partikolari r-rendikont maħruġ mill-Bank għal raġuni li dan ġie hekk maħruġ u unilateralment u mhux bilateralment. Skont ir-rappreżentant legali tal-konvenuti, dokument ikun maħruġ bilateralment meta jiġi "ffirmat quddiem nutar pubbliku bil-kunsens u firem taż-żewġ naħat" (araf ol 223 u 224 para 7). Dejjem skont il-Konvenuti, l-fatt li l-*istatement* maħruġ mill-Bank ma fihx din il-bilateralitá, "ma jistax ikun ikkunsidrat mill-Qorti bħala xi prova illi dak il-'quantum' ta' debitu pretiż mill-Bank hu ppruvat" (fol 224 para 8).

22. L-*istatement* iżda huwa fil-fatt frott ta' att bilaterali ta' self fis-sens tal-artikolu 961(1) tal-Kodiċi Ċivili u anke fis-sens tad-definizjoni mogħtija mir-rappreżentant legali tal-Konvenuti. Dan billi ġie ffirmat quddiem in-Nutar pubbliku Eugene Montanaro fl-10 ta' Jannar 1995 bil-kunsens u firem taż-żewġ naħat f'din il-kawża.

23. Għall-bank, l-*istatement* dettaljat li juri l-movimenti kollha tal-kont (ara fol 149), flimkien mal-korrispondenza skambjata (a' fol 57 sa 139) u l-elenku taċ-ċekkijiet li nħarġu (a' fol 140) jikkostitwixxu l-aħjar prova ta' l-ammont bilanċjali dovut għal dan is-self kif bilateralment kostitwit fit-termini tal-artikolu 559 tal-Kap. 12. Il-Konvenuti minn naħa tagħhom qed jallegaw li l-quantum ta' debitu pretiż mill-Bank huwa eċċessiv, eżaġerat u mhux ġustifikat. Ai termini ta' dak li jipprovdi l-artkolu 562 tal-Kap. 12, jaqa' fuq il-Konvenuti l-piż li jippruvaw din l-allegazzjoni (ara f'dan is-sens il-kawża kontra **Cefai Estates Ltd et** ġia ċitata supra fejn il-Qorti sostniet "*Illi jaqa' fuq il-Bank il-piż li jipprova kemm kien il-bilanċ tassew lilu dovut, filwaqt illi l-imħarrkin jaqa' fuqhom il-piż illi jippruvaw l-allegazzjonijiet l-oħra li jagħmlu*").

24. Sakemm ma jiġix dikjarat mod ieħor, il-Qorti għandha tqis din il-liġi proċedura li bħala mpernjata fuq ir-*rule of law*, prinċipju li tant saħqu fuqu l-Konvenuti fin-nota tagħhom. Il-Konvenuti huma għalhekk marbuta li jimxu ma' din il-liġi proċedurali preskritta fil-Kap. 12 tal-ligijiet ta' Malta u

mhux jattakkaw l-*istatement* tal-Bank b'argumenti erratiċi bħal dawn li ma jsibu l-ebda fundament legali u wisq iżjed ġurisprudenzjali.

25. Il-Konvenuti lanqas ma jistgħu jsibu xi konfort f'li jattakkaw il-kuntratt ta' self, l-istatement jew kwalunkwe dokument ieħor esebit in atti mill-Bank Attur bħala leżivi ta' drittijiet ta' smiegħ xieraq jew ta' proprjetá kif sanċiti fil-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Konvenzjoni Ewropea. L-azzjoni odjerna la ġiet istitwita fuq il-proċedura kontemplata fl-artikolu 46(1) tal-Kostituzzjoni ta' Malta, la ġiet istitwita fuq il-proċedura skont l-artikolu 4(1) ta' l-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea, la hija proċedura skont l-artikolu 95(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u lanqas ma hija mpernjata fuq ksur ta' prinċipji ta' ġustizzja naturali. Huwa għalhekk inutili għall-Konvenuti li joqogħdu jattakkaw kostituzzjonalment u konvenzjonalment l-imsemmija atti preżentati mill-Bank.

26. Sakemm ma jiġix dikjarat leżiv tad-drittijiet Kostituzzjonali u Konvenzjonali tal-proprjetá tal-Konvenuti, il-Qorti għandha tqis il-kuntratt bilaterali ta' self li l-Konvenuti għoġobhom jintrabtu bih bħala wieħed konsan ma' dawn l-istess drittijiet. Li għandha tikkunsidra din il-Qorti, fil-Kompetenza Ċivili tagħha, hija l-kompatibbilitá tal-kuntratt ta' self in kwistjoni mal-liġijiet sostantivi kif elaborati ġurisprudenzjalment u mhux il-kompattibilitá tal-istess mal-liġijiet kostituzzjonali u konvenzjonali.

27. Il-Qorti għalhekk sejra tiskarta kwalunkwe kwistjoni konvenzjonali u kostituzzjonali li l-Konvenuti iddeċidew iqajmu unikament fi stadju tan-noti

ta' sottomissjonijiet u sejra biss tqis dawk is-sottomissjonijiet safejn jolqtu l-Kompetenza Ċivili ta' din il-Qorti fid-dawl tal-azzjoni kif istitwita mill-Bank attur.

28. F'din l-azzjoni, il-Bank qed jirreklama debitu bilanċjali favur tiegħu fl-ammont ta' €14,836.84. Dan l-ammont jikkomprendi imgħax kalkolat sat-12 ta' April 2010 oltre l-imgħaxijiet ulterjuri mit-13 ta' April 2010 sad-data tal-pagament effettiv.

29. Fin-nota tagħhom il-Konvenuti jissostanzjaw l-eċċezzjonijiet msemmija billi jissottomettu s-segwenti:

1. li l-Bank ibiddel ir-rati tal-imgħax "kif jiftillu" b'mod li ġieli qabeż ir-rata tat-tmienja fil-mija;
2. li l-Bank fees u l-legal fees huma wkoll eżaġerati;
3. li l-imgħax flimkien mal-ħlasijiet amministrattivi, bank charges, legal charges u/jew nomenklaturi simili flimkien jikkostitwixxu imgħaxxijiet ultra duplum.

30. Fir-raba' eċċezzjoni, il-Konvenuti jsostnu dawn l-eċċezzjonijiet anke fuq ir-raġuni li "tul dawn l-aħħar snin saru pagamenti lill-Bank b'mod kontinwu u diversi drabi b'mod massiv". Din ir-raġuni terġa' tfeġġ biss fir-rikors ippreżentat a' fol 272. Fih is-Soċjetá Gozo Caterers Limited temfażizza li "fil-mument li ġiet intavolata din il-kawża Gozo Caterers Limited kienet ħallset il-biċċa kbira tal-'loan' li kienet ħadet mingħand il-

Bank attur". Tali sottomissjoni iżda saret in sostenn tal-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-intempestivitá u mhux tal-eċċezzjonijiet fil-mertunumri 3, 4 u 6. Din l-eċċezzjoni ġiet miċħuda minn din il-Qorti aktar kmieni f'din is-Sentenza għal raġunijiet susenjalati.

31. Sa fejn din ir-raġuni kienet permezz tar-raba' eċċezzjoni intiża biex tissostanzja l-eċċezzjonijiet fil-mertu, jidher li l-istess ġiet skartata tant li ma tressqet l-ebda prova f'dan ir-rigward u lanqas ma ġiet b'xi mod elaborata fin-nota ta' sottomissjonijiet. Min-naħa l-oħra l-Bank attur fl-ebda ħin ma kkontesta li s-soċjetá Konvenuta effettwat ħlasijiet lill-istess. Di fatti dawn il-pagamenti ġew kollha imniżżla fl-i*statement* tal-Bank preżentat in atti u debitament imnaqqsa mill-ammont bilanċjali dovut.

32. Din il-Qorti għalhekk se tiskarta din ir-raġuni u sejra tgħaddi biex tqis it-tlett sottomissjonijiet msemmija fin-nota tal-Konvenuti kif fuq elenkati.

33. Għal dak li jirrigwarda r-rati tal-imgħax, jirriżulta mill-ewwel *sanction letter* preżentata a' fol 199, li l-imgħaxxijiet bdew bir-rata ta' "3.5% over the Central Bank of Malta discount rate (currently 5.5% per annum) on daily debit balances". Mill-istess *sanction letter* jirriżulta wkoll li l-imgħax kien jiġi kkapitalizzat kull sitt xhur, preċiżament "at the end of March and September of each year". Dan ifisser li l-imgħaxijiet ma kienux maħduma bħala mgħax sempliċi imma bħala imgħax kompost, jew fi kliem ieħor, imgħax fuq imgħax skont kif jipprovdi l-artikolu 1142 tal-Kodiċi Ċivili. Dan

huwa kkonfermat minn Philip Saliba fil-kontro-eżami tiegħu meta qal li l-imgħax kien "ikun ikkapitalizzat u jinħadem fuq il-kapital kollu" (a' fol 218 u 219). Mix-xhieda ta' Mark Gauci, il-Qorti tifhem li din ir-rata ta' mgħax kompost ta' 3.5% żdiedet ma kull estensjoni li saret. Din iż-żieda ġiet notifikata lill-Konvenuti permezz tas-*sanction letters* (ara f'dan is-sens ix-xhieda ta' Mark Gauci a' fol 211 u 214). Il-Konvenuti għoġobhom ma jippreżentawx is-*sanction letters* minn fejn setgħa jkun magħruf ir-rati li fuqhom il-bank ikkalkula l-imgħax kompost. Konsegwenza ta' dan in-nuqqas, il-Qorti ma hijiex f'qagħda li tqis l-allegazzjoni tal-Konvenuti li r-rati ta' mgħax ġew kalkolati b'rati ogħla mir-rata permessa mill-liġi ta' tmienja fil-mija.

34. Madanakollu ġie rilevat fis-sentenza **Bank of Valletta p.l.c. vs Cefai Estates Ltd** ċitata supra "illi huwa meqjus li f'każijiet bħal dan ma tgħoddx ir-regola li tinstab fl-artikoli 986(2) tal-Kodiċi Ċivili għal dak li jirrigwardaw it-tħaddim tar-regoli dwar l-ogħla rati applikabbli ta' mgħax fuq self (Ara AvviżLegali 142/2009 u 107/2003, art. 5. Ara wkoll App. Ċiv. 6.12.2002 fil-kawżafl-ismijiet Bank of Valletta p.l.c. vs. Anna's Trading Company Limited u Raymond u Rosaria miżżewġin Falzon). Huwa minnu wkoll li llum il-Kodiċi Ċivili nnifsu, f'dak li jirrigwarda l-Obbligazzjonijiet in Ġenerali (Titolu IV tat-TieniKtieb) u l-kuntratt ta' Mutwu (Titolu XVII tat-Tieni Ktieb) jidher li qiegħed jerħi mill-qawwa tar-rabta ta' regoli ċivili wkoll dwar it-tħaddim tal-imgħaxijiet (Ara at. 1855A tal-Kap. 16). Hemm ukoll l-

aspett tan-natura kummerċjali li l-faċilita` mertu ta' dan il-każi ġġib magħha u r-regoli bankarji li jidħlu magħha;"

35. Din il-Qorti tqis ukoll opportun li tiċċita in extenso is-sentenza **HSBC Bank Malta p.l.c. vs Anthony Aquilina et datata 27 ta' Ottubru 2017** fejn il-Prim Awla tal-Qorti Ċivili ikkunsidrat dan li ġej:

"Illi l-eċċezzjoni ewlenija tal-konvenuti hija li l-Bank atturi impona imgħax eċċessiv bi ksur tal-artikolu 1852 tal-Kodiċi Ċivili, li jistipula li l-imgħax ma jistax jaqbeż it-8% fis-sena, u għalhekk jekk ikun ġie mħallas imgħax iżjed minn dak li tagħti l-liġi, ż-żejjed jinqata' mill-kapital a tenur tal-artikolu1852(3) tal-Kodiċi Ċivili.

Illi fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom, il-konvenuti jsemmu kif ir-regola prinċipali għar-rigward tal-imgħaxijiet hija dik sanċita fl-artikolu 1852 tal-Kap.16 ... ...

Illi b'eċċezzjoni għall-prinċipji ġenerali stabbiliti bl-imsemmi artikolu, l-artikolu 1855A tal-Kodiċi Ċivili, jipprovdi li:

> *"Il-Ministru responsabbli għall-ġustizzja flimkien mal-Ministru responsabbli għall-finanzi jista' jagħmel regolamenti li jkunu jordnaw il-kondizzjonijiet li taħthom dawk id-djun u obbligazzjonijiet li jiġu hekk imsemmija f'dawk ir-regolamenti jistgħu jiġu eżentati minn xi dispożizzjoni tat-Titolu IV u t-Titolu XVII tat-Taqsima II tat-Tieni Ktieb bla ħsara għal dawk il-kondizzjonijiet bħal ma huwa jista' jistabbilixxi*

f'dawk ir-regolamenti, u li jkunu iktar minnhekk jirregolaw il-ħlas ta' mgħax, il-ħdim ta' mgħax kompost f'kull aspett tiegħu u l-ogħla somma ta' mgħax li jista' jiġi mħallas."

Il-konvenuti jsostnu li applikabbli għaż-żmien li fih sar is-self mertu tal-kawża kienet l-Interest Rate (Financial Transactions) Order 2005 (Avviż Legali 323 tat-2005) billi l-imgħax allegatament eċċessiv ġie impost mill-Bank konvenut fis-snin 2007 u 2008. Għalhekk l-Interest Rate (Exemption) Regulations (Avviż Legali 142 tat-2009) ma japplikawx għas-self mertu ta' din il-kawża għax dawnir-regolamenti daħlu fis-seħħ fl-24 ta' Marzu, 2009.

Illi huwa minnu li l-istanzi msemmija fir-regolamenti ċċitati mill-konvenuti ma japplikawx għal self minn bank lokali bħal dak mertu ta' din il-kawża. Il-Bank Attur jgħid iżda, li fiż-żmien rilevanti kien hemm dispożizzjonijiet oħrajn tal-liġi li jawtorizzawh jimponi rata ta' imgħax ogħla minn tmienja fil-mija fis-sena, u ċjoè l-artikolu 33 tal-Att dwaril-Bank Ċentrali ta' Malta, li kien ġie mħassar fl-2013 bis-saħħatal-Att XIII tal-2013, li kien jiddisponi hekk:

"Minkejja kull ħaġa li tinsab f'xi liġi oħra, istituzzjonijiet ta' kreditu u finanzjarji jistgħu jistabbilixxu r-rata ta' imgħax li titħallas fuq depoziti miżmuma minn istituzzjonijiet ta' kreditu, u r-rata ta' imgħax li huma jistgħu jżommu fuq self, avvanzi u kull facilità ta' kreditu oħra kif ukoll

il-ħruġ ta' debentures jew debenture stocks jew strumenti oħra li joħolqu jew li jirrikonoxxu debitu".

Waqt it-trattazzjoni bil-fomm il-konvenut irribattew li dan l-artikolu ma jawtorizzax l-impożizzjoni ta' rati ta' imgħax ogħla mill-massimu permess mill-artikolu 1582 tal-Kodiċi Ċivili. Madankollu għandu jiġi rilevat illi l-leġiżlatur neħħa kull dubju li seta' jqum fl-interpretazzjoni ta' dan l-artikolu tal-liġi, billi pprovda espressament li d-dispożizzjonijiet ta' dan l-artikolu kienu japplikaw minkejja kull projbizzjoni li seta' jkun hemm fi kwalunkwe liġi oħra, inkluż għalhekk l-artikolu 1582 tal-Kodiċi Ċivili."

36. Din il-Qorti għalhekk tqis, illi l-liġi hija ċara u m'għandha bżonn tal-ebda interpretazzjoni. Wara kollox huwa evidenti l-iskop tal-leġiżlatur x'kien, li permezz tal-artikolu 33 tal-Att dwar il-Bank Ċentrali ta' Malta jeħles il-kummerċ bankarju mill-irbit restrittiv tal-Kodiċi Ċivili u dan fl-interess tal-ekonomija tal-pajjiż billi jpoġġi lill-istituzzjonijiet finanzjarji Maltin fl-istess pożizzjoni ta' istituzzjonijiet finanzjarji barranin f'dinja globalizzata u dan indipendentement minn jekk wieħed jaqbilx mal-filosofija li spingiet lid-dinja f'din id-direzzjoni.

37. Din il-Qorti kif diversament preseduta fi żmien meta kien fis-seħħ l-imsemmi artikolu 33 tal-Att dwar il-Bank Ċentrali ta' Malta, ikkonfermat f'iktar minn okkażjoni waħda li:

"*Inoltre, l-artikolu 33 tal-Attdwaril-Bank Ċentrali ta' Malta jippermetti biss imgħax ogħla mit-8%, iżda ma jippermettix kalkolu ta' imgħax differenti minn dak kontemplat fil-Kodiċi Ċivili*".(**Bank of Valletta p.l.c. vs. Charles Muscat P.A. (TM) 06.05.2004.)**

"*Rigward l-ewwel kontestazzjoni tal-intimat li l-imghax impost ta' 8.5% hu kontra l-liġi, jirriżulta invece li skont l-artikolu 1852(4) tal-Kap. 16 b'riferenza għall-artikolu 33 tal-Att dwar il-Bank Ċentrali ta' Malta (Kap.204) il-bank seta' jiċċargja imgħax ogħla mir-rata ta' 8%.*"(**APS Bank Limited vs. Joseph Agius P.A. (GV) 30.01.2008.).** Għalhekk fid-dawl ta' dak ritenut fis-Sentenzi ċitati, din il-Qorti sejra tiċħad din il-kontestazzjoni kif mqajma mill-Konvenuti billi joħroġ evidenti li ma kien hemm xejn illegali minn naħa tal-bank attur f'każ li għolla r-rata tal-imgħax għal iktar minn 8%.

38. Il-Konvenuti jikkontendu wkoll li l-Bank fees u l-legal fees li fil-kuntratt intrabtu li jħallsu lil bank (ara kuntratt ta' self a' fol 15), huma bl-istess mod eżaġerati. Ma ġiet iżda preżentata l-ebda prova tanġibbli li tissostanzja din is-sottomissjoni. L-istess hija għalhekk insostenibbli.

39. Din il-Qorti sejra tqis issa l-kwistjoni l-oħra mqajma mill-Konvenuti li l-imgħax flimkien mal-ħlasijiet amministrattivi, bank charges, legal charges u/jew nomenklaturi simili flimkien jikkostitwixxu imgħaxijiet *ultra duplum*. Din ir-regola tal-*ultra duplum* tfisser li l-imgħax ma jistax jaqbeż u jiżboq il-kapital u hija applikabbli biss għall-kuntratt ta' mutwu bħal ma

huwa l-każ odjern (ara **Bank of Valletta p.l.c. vs Carmelo Farrugia Melfar Limited et**, **Qorti tal-Appell, 30 ta' Ottubru 2015**). Għaldaqstant, id-dovut mill-Konvenuti riżultat tal-kuntratt in kwistjoni jintlaqat bir-regola tal-*ultra duplum.*

40. Iżda dan id-dejn hekk milqut ma jikkonsistix biss fil-bilanċ tas-self oriġinali ta' tletin elf lira Maltin. Dan għaliex l-imgħax kien jiġi kkapitalizzat u għalhekk kien jiġi "assimilat mal-kapital" (ara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell kontra **Carmelo Farrugia Melfar Limited et** gia ċitata supra). Ir-regola tal-*ultra duplum* għalhekk għandha tolqot il-kapital il-ġdid li jikkonsisti fil-bilanċ tas-somma oriġinali magħduda l-interessi kapitalizzati. Skont il-prospett maħruġ mill-bank bħala Dok B (a' fol 18) kif jirriżulta wkoll mill-*istatement* a' fol 154, dan jikkonsisti fl-ammont ta' €14,785.09. Għalkemm dan l-ammont jinkludi fih l-ispejjeż amministrattivi, legali u anke tal-bank (ara l-*istatement* a fol 51 jew 149), huwa paċifiku jingħad li l-interessi ta' €51.75 kif ikkalkolati sat-12 ta' April 2010 żgur ma jeċċedux l-istess. Dan anke li kieku l-ispejjeż imsemmija kellhom jiġu mnaqqsa. Għaldaqstant lanqas din il-parti tad-difiża tal-Konvenut imsejsa fuq il-kunċett tal-ultra *duplum* ma hi sostenibbli. Il-Qorti għalhekk sejra tiċħad ukoll l-eċċezzjonijiet numri 3, 4 u 6.

Decide

Għaldaqstant, għal dawn il-motivi, il-Qorti qegħdha taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi

Tilqa' t-talba attriċi u tikkundanna lill-intimati in solidum bejniethom iħallsu lill-Bank Attur is-somma ta' erbatax-il elf, tmien mija sitta u tletin punt tmienja erbgħa Ewro (€14,836.84), bl-imgħax legali mit-13 t' April 2010 sad-data tal-pagament effettiv.

Tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-Konvenuti.

L-ispejjeż tal-kawża, inklużi dawk tal-ittra uffiċjali tal-1 ta' Frar 2010, jitħallsu mill-Konvenuti insolidum bejniethom.

Imħallef Toni Abela

Deputat Reġistratur